

“El jazz es consolida amb temporades estables i locals, no amb festivals”

El jazz es consolida amb temporades estables i locals i no amb festivals, pensa Valentí Grau, el factòtum del Jazz Terrassa. La ciutat del Vallès Occidental és al darrere del moviment jazzístic més important del país.

Valentí Grau (Terrassa, 1943), director artístic de Jazz Terrassa, és la persona que ha estat, gairebé des de l'inici, al capdavant del moviment jazzístic català més important de la història, el que neix a Terrassa ara fa cinquanta anys. El desembre del 1959 la nova agrupació Jazz Terrassa va començar a organitzar els primers concerts, i no ha parat.

—Quan comença la vostra relació amb el jazz?

—El 1961, quan entro a formar part de la junta del club de jazz, el Jazz Terrassa, i ja no en surto. Encara no tenia vint anys.

—Cinquanta anys són cinquanta anys. La història del Jazz Terrassa consta d'etapes marcades?

—Sí. Tres. Del 59 al 70, la dels orígens, és la primera. La segona és del 71 al 85, i és marcada per l'obertura de la primera Jazz Cava. Potser és l'etapa més brillant, musicalment parlant. En aquesta etapa es munta el primer festival de jazz i la ciutat es consolida com a capital catalana del jazz. I la Jazz Cava es converteix en un local de culte, durant el franquisme i la transició. Llavors no hi havia gaires locals on trobar-se i a la Jazz Cava la gent s'hi podia relacionar, sense ser afeccionada al jazz. I la tercera etapa és la de la consolidació del moviment. La Nova Jazz Cava s'inaugura el 1994 i el festival, el 1981.

—Qui era la gent que us acompanyava els primers anys?

—Una colla de gent amb inquietuds intel·lectuals, polítiques, socials i musicals, bàsicament jazzístiques, que funcionava amb el voluntarisme, lògicament. Les dues persones que ens van fer obrir els ulls al jazz van ser Salvador

Alàs, que tenia un programa de ràdio a Terrassa, una persona culturalment molt preparada, i Màrius Duran. Gent avançada, amb una visió oberta del jazz. A Barcelona el jazz era més tradicional. Anàvem al Palau de la Música Catalana de Barcelona amb discos i llibres perquè els qui hi actuaven ens els signessin: Duke Ellington, Count Basie, Sara Vaughan, Ella Fitzgerald... El grup es va integrar a la vocalia de les Jovenuts Musicals de Terrassa i al cap d'uns quants anys, ens vam fusionar amb els Amics de les Arts. A banda els concerts, van muntar uns cursets, dirigits per Alàs, sobre la història del jazz, que, a més de Terrassa, es van organitzar a diverses ciutats del voltant, com ara Sabadell i Granollers.

—A Barcelona hi havia La Cova del Drac, i vosaltres vàreu obrir una cava.

—Per influència de les caves de jazz de l'època de l'existencialisme francès, de l'època de Boris Vian, home de jazz, Sartre, Simone de Beauvoir. La cava de jazz era molt francesa. La nostra idea era que el jazz s'havia d'escoltar en una cava. I tenim la sort que quan l'obrim és el moment de grans vaques sagrades, de grans noms del jazz. Totes les grans figures del jazz que venien a Europa, les portàvem. A més de Tete Montoliu, que acompanyava molta gent, vàrem tenir Lou Bennett, Eric Peter, Peer Wyboris, Johnny Griffin, Joe Henderson, etcètera. I d'aquí neixen els grups de Terrassa i després de Catalunya. D'aquí surt Josep Maria Farràs, el gran trompetista. Venia gent de tot arreu.

—Econòmicament, ja us en sortíeu?

—Aquelles primeres etapes, amb diners de la nostra butxaca i, d'ençà que

obrim la cava, fent management, és a dir, portant els artistes amb els quals establíem contacte a fer actuacions. Vaig veure que ningú més no ho feia. Vaig fer-ho per necessitat, no per vocació. I el 93, quan l'ajuntament organitza el festival i posa a la nostra disposició la Nova Jazz Cava, aquí ja entren les subvencions, i podem muntar una estructura professionalitzada.

—Quan us tanquen la Jazz Cava, el 85, no us desmoralitzeu?

—No. El primer judici amb la propietat, que ens volia desnonar, el vam guanyar, però el segon el vam perdre. Mentre no teníem la nova cava, van mantenir l'activitat. Vam tornar a la sala d'Amics de les Arts. A Terrassa es pot dir que hem fet jazz sense parar.

—Durant tots aquests anys ha anat creixent l'interès pel jazz, a casa nostra?

—Sí.

—I com qualificaríeu el moment actual, artísticament parlant?

—Potser ara, si ho comparem amb l'època de les grans figures, és una etapa més grisa. Potser no hi ha tantes figures. Potser ara vindrà un canvi. Falta gent que renovi els llenguatges jazzístics. Però, compte! En el món de l'art en general, també. La poesia, l'art, la narrativa... Sí, hi ha algú que està bé, però la major part és de batalla. Ara bé, paral·lelament es fa una gran feina a les escoles i en surt gent molt preparada. No deixa de ser una etapa interessant.

—Però el jazz és molt més present que fa vint, trenta anys. No hi ha localitat una mica important que no en programi.

—Ara, a tot arreu hi ha alguna cosa de jazz. Un cicle, un festival... Quan nosaltres vam començar vam donar

JORDI PLAY

Valenti Grau és el director artístic de Jazz Terrassa, entitat que compta amb una sala estable, la Nova Jazz Cava.

molta vida a moltes poblacions que volien fer jazz i no n'havien fet mai, com ara Granollers, Vilafranca del Penedès, Cardedeu, Lleida o Tarragona. Del 71 al 85, amb Tete Montoliu vam fer moltes actuacions. A mi també em van cridar per recuperar el festival de jazz de Barcelona.

—Què penseu que donaria ara un nou impuls al jazz?

—Dues coses, bàsicament, que les entitats públiques i privades potenciïn més la producció de músics i big bands, i que es creïn noves formes jazzístiques. Falta la figura que trenqui les estructures i faci alguna cosa nova.

—De festivals, n'hi ha més que mai.

—Però per a nosaltres, un festival de jazz, per si sol, no justifica que aquella localitat sigui realment jazzística. Per a nosaltres, el festival ha de venir un cop consolidat el jazz a la ciutat. Hi ha d'haver una temporada estable, amb locals. No creiem en les poblacions que es gasten una milionada en un festival

i, acabada la foguerada, no fan res en tot l'any. El festival és una cosa que als polítics els omple molt. Però la resta de l'any, què fem?

—El jazz entra cada dia amb més força en alguns cantants, com Maria del Mar Bonet.

—Una cantant que sempre s'hi ha interessat. El jazz és present en el rock, ara i de sempre.

—Per què penseu que el jazz s'ha arrelat tant a Terrassa?

—Per la coincidència d'una colla de gent amb inquietuds i esperit voluntarista i perquè entre Farràs i jo hem aguantat cinquanta anys. Perquè hi ha hagut continuïtat, bàsicament. I perquè al meu voltant s'ha anat renovant sempre. Sempre he pogut comptar amb gent jove, amb generacions que anaven sorgint.

—Mai no us heu desanimat, no heu tingut ganes de plegar veles?

—Moltes vegades. De moments de depressió, en vaig tenir molts, els anys 70. Perquè vaig jugar molt fort a portar músics americans i no em venia

gent. Tenia unes depressions de por. En aquells moments ho hauria engegat tot a dida.

—Us va costar gaire de convèncer Tete Montoliu perquè vingués a tocar a Terrassa?

—Us explicaré la forma com ens vam conèixer i ho sabreu. Ens vam conèixer a Sitges, en un local que es deia La Galera. Era l'any 71. El mes d'agost. Hi vam anar amb un grup de Terrassa a tocar. Em presento, dic que sóc de la Jazz Cava que s'acabava d'obrir, i em diu "Nano! Ja hi he estat! Però era tancat." Hi va anar el mes de juliol i era tancat. Fixa't si tenia interès per les coses que es feien pel jazz a casa nostra, fos on fos! Mentre parlàvem a La Galera, va sentir el trompetista, sense saber el seu nom, i em va dir: "Vull tocar amb ell!" Era Josep Maria Farràs. I d'aquí va néixer la nostra relació. El vaig portar per acompanyar tots els solistes que venien. Vam fer una amistat profunda. Amb ell he anat a França, a Portugal... Per tot Catalunya. A vegades em trucava i

venia a la Cava, encara que no toqués. Es va implicar a fons en tot allò que representava el Jazz Terrassa.

—**Com jutgeu la seva figura?**

—És el millor *jazzman* català que ha existit. El buit del Tete no s'ha superat, en el pla jazzístic. És la persona que més trobo a faltar. Quan l'escoltes saps que és ell. Té una forma de tocar que és única, inimitable. El Tete és el Tete.

—**Heu dit que els músics joves estan molt preparats. Però tots saben enfilat la seva carrera?**

—D'una banda, hi ha la mania de voler fer música original i d'enregistrar un CD. Tothom té CD. Però potser no tenen prou personalitat per a fer-ne. Els manquen anys de vida, de maduresa intel·lectual. S'ha de viure, s'ha de conèixer la vida, per a crear. D'una altra banda, hi ha un menyspreu pels estàndards que no entenc. Diuen que ja els han tocats i versionats. Però tothom pot tocar-los a la seva manera i fer que aquesta manera sigui única, personal. Hi pot haver tanta creativitat en la versió d'un estàndard com en una creació nova.

—**Ara, a l'hora de programar, de veu tenir músics per a donar i per a vendre, no?**

—A nosaltres ens ho envien tot, gent coneguda i desconeguda, de fo-

Gene Conners, amb Tete Montoliu al piano, actuen a la mítica Jazz Cava de Terrassa, el 15 de novembre del 1975.

ra i d'aquí. Gent amb el seu CD, o tres o quatre CD. La nostra idea és mirar-ho tot. Ho escoltem tot. Però hi ha més propostes que no concerts a fer. Ara bé, podem dir que tothom ha tingut l'oportunitat de tocar. Els primers anys, en fer actuacions cada setmana, se'm van acabar els músics i vaig haver d'anar a buscar-los on fos.

A Madrid, per exemple. Vaig rescatar gent retirada, com ara Elia Fleta, una de les germanes Fleta, un grup que feia música comercial, però l'Elia s'havia dedicat al jazz. I ara el canvi ha estat positiu. Hi ha músics joves boníssims, interessantíssims.

Lluís Bonada

Trossos i mossos

Alfons Llorenç

Roda

El cosmos es va deixar cenyir per una roda. Com una roda dintre una altra roda va ser l'univers. L'interior acordona la plenitud, la perfecció, el *mundus*; fora quedava allò impur, l'*imundus*, allò desconegut, el caos. De la roda naixen totes les direccions de l'espai i les divisions del temps, uneix en un sol coneixement fonamental la ciència i la creença, tots els sabers cobejats pels iniciats. La seua rotació permanent genera emanacions i tornades —"Roda i rodaràs i a casa teua tornaràs"—,

tota renovació ("Ara ha rodat lo teu estat en lloc molt alt e gran", *Tirant*), tota regeneració. Símbol d'eterns retorns, és la roda la que mena el temps ("En així com tota la roda del rellotge se mou a formar les hores", Lull) i l'espai ("rodar la Ceca, la Meca i la vall d'Andorra"), roda la fortuna i la mort i la vida i el galanteig: "La novençana/ torna's ufana/ com pago vell/ mirant-se bell/ roda ben alta" (*Spill*).

Grans déus es van adonar amb rodes còsmiques. Cercles de pedra acolliren primigenis temples. Les rodes de la vida, zodíacs, regien el viure de les persones, que amb rodes van assaborir primerencs progressos ("Els molins roden al bes del vent". Salvà). Circum-

Sant Vicent de la Roda

ferències foren remots ritus —així s'encensen àdhuc els altars, s'envolten les fogueres i es volten les esglésies per la Santantonada i els *tres tombs*—, convertits en jocs de rotlle —"Roda la mola, Peret se'n va a escola, roda el molí, Peret ja és ací"— o en danses circulars, solars. Cada 22 de gener, festa del màrtir *vencedor*, que va enlluminar tenebres i suportar els

més sàdics turments, però no va resistir dormir sobre un moll jaç de pètals de rosa, que va surar "lligat a gran mola gitat en el pèlec de la mar", se santifica la divina roda alhora que augmenta la fecunda presència de la llum i la calor del Sol: "A sant Vicent de la Roda creix el dia una hora."